

TEXT: VIVEKA HOLMERTZ

ILLUSTRATION: CHRISTINA ALVNER

Hänger du med i teknikspråket?

De flesta har säkert hört talas om begrepp som App Store, mikroblogg och smiley. Men vad betyder de egentligen? Här är en ordlista som hjälper dig att förstå dagens ofta ganska snåriga teknikspråk.

4G: Fjärde generationens mobilnät. När det står 4G högst upp i mobilskärmen betyder det att surfandet går snabbare. 4G-mottagning finns i en stor del av landet, det är dock inte alla mobiltelefoner som kan ta emot 4G.

Airplay: Apples system för att trådlöst strömma ljud och/eller bild från telefonen till högtalare och till smart-tv.

Android: Operativsystem för mobiltelefoner och läsplattor som utvecklas av Google. Versionerna brukar ha namn efter olika godsaker, 6.0 Marshmallow är nyast.

App: App står för applikationsprogram och är dataprogram som används på dator, telefon med mera. På telefonen kan det till exempel vara en app för Facebook eller en väderapp.

Apple: Det amerikanska dataföretaget som startades i ett garage av bland andra Steve Jobs, och som står bakom bland annat Mac-datorer, Iphone och Ipad.

Apple-tv: Digital mediaspelare som ser ut som en liten låda och kopplas och till en tv-apparat via HDMI-kabel och som är ansluten till det trådlösa nätverket. Via appar är det lätt att titta på t ex Netflix eller SVT Play på tv-apparaten.

App Store: "Butiken" där appar till Iphone hämtas. Det finns appar som är helt gratis, appar som kostar pengar att ladda ner, och appar som är gratis att hämta, men där det senare går att köpa till nya funktioner.

Bank-id: Med bank-id installerat på datorn är det möjligt att identifiera sig gentemot företag och

myndigheter. Bank-id på fil laddas ner på datorn och installeras efter instruktioner från den internetbank där man är kund.

Blogg: En bloggare är en person som har en webbplats som regelbundet uppdateras med dagboksliknande texter och bilder. De senaste inläggen ligger i allmänhet högst upp, men det går även att läsa äldre inlägg.

Bluetooth: Uppkallat efter Harald Blåtand och har en symbol som liknar runtecken. Med Bluetooth får enheter trådlös kontakt. Det kan t ex vara en dator och en skrivare eller en telefon och hörlurar som paras ihop och hittar varandra igen, varje gång de kommer tillräckligt nära varandra.

Chatt: Den som chattar skriver meddelanden till någon som svarar tämligen omgående. Samtalet löper fram och tillbaka, precis som en vanlig konversation. Det går att chatta via Facebook, och på mängder av andra nätsidor. En del företag har kundchatt där kunden får svar direkt på sina frågor om varan eller tjänsten, precis som vid ett telefonsamtal.

Cromecast: En digital medieströmningsenhet utvecklad av Google. Enheten är en HDMI-dongel (ser ut ungefär som ett USB-minne). Via ett lokalt nätverk strömmas ljud och bild till tv:n. Innehållet kommer via appar som laddas ner från Google play.

E-bok: Digitalt publicerad bok som kan läsas på datorer, läsplattor och mobiltelefoner. Kan köpas på nätet eller lånas på bibliotekets webbplats.

Emoji: En från början japansk liten bild som används i elektroniska textmeddelanden. Emojin används för att snabbt förmedla en känsla och kan vara allt från en glad gubbe (smiley) till mer konkreta föremål som en bit pizza eller en fotboll.

Facebook: Facebook kan synas vara mest ett konstigt sätt att umgås med folk som man väldigt sällan ser i verkligheten. Flödet från dina vänner växlar mellan att vara engagerande och kul till gäspigt med solnedgångar och barnbarn i överflöd. Men Facebook är också en marknadsplats och en framtida stor nyhetsförmedlare. Företagen ägnar stor möda åt att fundera ut hur de ska nå nya kundgrupper via denna kanal.

Facetime: Bildtelefon har gått från framtidsutopi till vardagsmat. Facetime heter Iphone- och Ipad-varianten där det går prata med varandra med bild.

Flygplansläge: När mobiltelefonen är i flygplansläge går det bra att använda den även ombord på flygplanet och t ex lyssna på musik via den eller spela spel. Att sätta telefonen i flygplansläge under laddning gör att den snabbare blir fulladdad.

Följare: Det som kallas vän på Facebook kallas följare på Instagram och Twitter. Här finns det inget krav på ömsesidighet. Det går bra (men kanske inte alltid är så populärt) att låta bli att följa tillbaka.

Google: Att Google har en stor och väl använd sökmotor som till och med blivit ett verb – att googla – vet nog de flesta. Men frågan är hur många som vet hur stort Goog-

le faktiskt är. Inte så många, antagligen. För det finns snart inte ett enda hörn på internet där inte Google har fingret i syltburken.

Gmail: Googles system för e-post är webbaserat. Du kan enkelt kontrollera om du har fått någon ny e-post överallt där det finns internetuppkoppling, och du kan även hitta gamla mail, oavsett var du är.

Google play: Androids motsvarighet till Apples App Store heter Google Play. Här hittar den som har en Androidtelefon sina appar.

Hashtag: En del kallar tecknet som ser ut som en liten fyrkant för grind, en annan svensk benämning är fyrkantstag. Att märka något med en hashtag är ett sätt att underlätta för andra som letar efter material i sociala medier. Namnet kommer från den fyrkantliga symbolen som används, # som på engelska kallas för hash.

HD: HD står för hög definition och används om t ex tv-apparater som klarar av att visa bild med hög upplösning, vilket ger bättre bildkvalitet.

HDMI: High-Definition Multimedia Interface (HDMI). I en HDMI-kabel finns både digitala ljud- och bildsignaler. Ett vanligt användningsområde är från digitalbox till tv. HDMI-uttaget är rektangulärt med rundade hörn på ena sidan och kabeln finns att få i olika längder.

Hårdvara: Datorns hårdvara är samlingsnamn för allt som går att ta på, grafikkort, hårddisk etc. Mjukvaran är alla de program som används i datorn. På engelska betyder hardware ungefär järnhan-

delsvaror, och datavärlden har lånat begreppet.

Instagram: Socialt medium som huvudsakligen används för att dela bilder. Användarna kan sitt konto öppet eller ett låst. Det senare kräver att kontoinnehavaren godkänner dem som vill följa. Ett öppet konto är fritt fram att följa för vem som helst.

Ios: Apples mobila operativsystem. Just nu är ios 9 nyast.

IP-telefoni: IP-telefoni är telefonsamtal som går via internet i stället för telefonledningar. Kallas ibland för webb- eller bredbands-telefoni.

Ipad: Surfplatta från Apple. Används oftast i trådlöst nätverk, men det finns även en variant som det går att sätta in ett SIM-kort i. Går ibland under det kärleksfulla smeknamnet padda.

Iphone: Apples smartphone var pionjär när det kom, ett virtuellt tangentbord på pekskärmen i stället för knappar hörde inte till vardagsmaten. Sedan 2007 har nya versioner av Iphone avlöst varandra. Den nyaste modellen heter 6s.

IRL: Att umgås irl betyder att träffas på riktigt, in real life.

Laptop: Bärbar dator

Ljudlöst läge: Med ett enkelt handgrepp går det att ställa in telefonen så att den inte ringer. Praktiskt att känna till och använda vid biobesök och andra tillfällen där telefonsignaler inte uppskattas.

Läsplatta: Surfplatta speciellt avpassad för läsning av e-böcker. Letto är ett varumärke i Sverige. Kindle är stort i USA.

Surfplatta: Det enda som skiljer surfplattan från en mobiltelefon är att den är lite större och att den inte är tänkt att ringa med. En annan nära släkting till surfplattan är den bärbara datorn. Surfplattan saknar dock riktigt tangentbord och är gjord för att kunna hållas i en hand. Pekplatta är det namn som rekommenderas av Språkrådet, andra synonymer som förekommer är smartplatta, platta och padda.

Pekplatta: se surfplatta

Mikroblogg: Blogg där antalet tecken är begränsat. Se Twitter.

Mikrotransaktioner: Köp som dataspelspelare gör inne i spel.

Mjukvara: se hårdvara

Mobilt bank-id: Precis vad namnet säger, ett bank-id som finns på mobilen. Mycket praktiskt för den som kommunicerar med banken, sjukvården eller en myndighet annat än från sin hemmator.

Netflix: Strömmande videotjänst som för en fast månadsavgift ger tillgång till ett relativt stort bibliotek av filmer och tv-serier. Ger möjlighet att titta på vad man vill när man vill.

Nätet: Webben är lika med nätet som är lika med internet.

Operativsystem: Ett operativsystem är en samling datorprogram som är länken mellan datorn och de program som användaren vill köra på datorn. Windows och OS (Apple) är de vanligaste för persondatorer. Även mobiltelefoner har operativsystem. Här är det största Android och ios (Apple).

PC: PC står (i Sverige) för en persondator som inte är från Apple.

Spelkonsol: En dator som i stort sett endast är gjord att spela tv-spel på, med en tv-apparat som skärm. Playstation, X-box och Wii är några av de mest kända spelkonsolerna. Många spel finns för flera olika sorts konsoler, men du måste ha rätt version för att kunna spela den på din utrustning

Podd: Podden är i princip ett radioprogram som lyssnaren bestämmer sändningstiden för. Det kan vara ett vanligt radioprogram eller extramaterial från ett radioprogram.

Podden kan även vara knuten till en dagstidning eller vara helt oberoende och ges ut av en eller flera privatpersoner. Poddar som ges ut av medieföretag återfinns på deras hemsidor, andra poddar hittas t ex via Itunes.

Router: Spindeln i det trådlösa nätet hemma. Den ser till att datorer, skrivare, smart-tv-apparater och annan utrustning kan kopplas ihop trådlöst. Det är viktigt att se till att hemnätverket är skyddat med lösenord så att inte vem som helst kan ansluta och i värsta fall få tillgång till känslig information.

Selfie: I och med de smarta telefonernas spridning har i stort sett alla alltid tillgång till kamera. Många använder helst denna kamera till att fotografera det

finaste de vet, det vill säga sig själva. En sådan bild kallas för selfie, efter engelskans self, som betyder själv. Om armarna inte räcker till är det praktiskt att använda en selfie-pinne. Det är ett skaft som kameran monteras på för att det ska gå ta ännu finare självporträtt.

Skype: Med detta program installerat på sin datorn eller mobiltelefon går det att ringa gratis bildsamtal till andra som också har programmet.

Smartphone: I dag är de flesta mobiltelefoner som säljs smarta, det vill säga att de är lika mycket dator som telefon. En smarttelefon har ett virtuellt tangentbord på sin pekskärm och inbyggd digitalkamera, GPS-navigation och så vidare.

Smart-tv: Nyare tv-apparater som är uppkopplade mot internet. I likhet med smarta telefoner och surfplattor har smart-tv:n appar och det går till exempel att spela spel och vara aktiv i sociala medier via den.

Smiley: se emoji

Sociala medier: Samlingsbegrepp för digitala mötesplatser där det går att bygga upp sitt eget innehåll, skapa kontakter och hålla kontakt med andra. I allmänhet måste de som deltar registrera sig och logga in. För det mesta är det gratis att vara medlem, det är reklamutrymme som får affären att gå runt. Några populära exempel är Facebook, Instagram, Twitter och Snapchat.

Snapchat: Socialt bildmedium där användarna skickar bilder och filmer till sina vänner. Mottagarna kan endast se materialet i 1-10 sekunder.

Strömmande ljud och

video: Strömmande media (på engelska streaming) innebär att spela upp ljud och bild samtidigt som de överförs från internet. Strömning används vid hämtning av lagrade filer från webbplatser och för direktsända evenemang.

Tagga: Att tagga betyder att märka. Att tagga någon betyder att ange deras namn på en bild som föreställer dem eller ett inlägg som kan vara relevant för dem. Se hashtag

Trådlöst nätverk: Både hemma och på många företag och offentliga platser finns trådlösa nätverk som går att ansluta till med

sin mobiltelefon, surfplatta eller bärbara dator. Oftast krävs en inloggning. En fördel med att använda trådlösa nätverk är att man slipper använda den surfpott man har på mobilen.

Extra viktigt är det vid utlandsresor, där kostnaden kan bli stor även om man bara kollar e-posten, väderet eller nyheterna.

Twitter: Mikrobloggen Twitter är politikernas och journalisternas favorit bland de sociala medierna. Att inläggen bara får vara 140 tecken långa är en utmaning i sig. Hashtaggar används flitigt, och rätt vad det är utbryter twitterstorm, då många användare samtidigt ger sig in i samma debatt med mer eller mindre rumsrena inlägg.

Statusuppdatering: Att göra en uppdatering t ex på Facebook innebär att göra ett nytt inlägg med bild och/eller text.

USB-minne: Först fanns det disketter, sedan brände vi CD-skivor. Idag används i allmänhet USB-minnen när information behöver flyttas på annat sätt än via internet. Som jämförelse kan nämnas att en diskett rymde 360 KB.

För att få plats med samma mängd information som på ett USB-minne med 64 GB skulle det ha behövts omkring 185 000 disketter

Video: Rörlig bild.

Virtuell verklighet: En datorgenererad låtsasvärld där deltagaren sätter på sig ett par glasögon och ser en alternativ verklighet. Billighetslösningen Cardboard som Google tagit fram har ingen egen skärm utan är endast en hållare för en mobiltelefon.

Videoblogg: se blogg

Webben: Se nätet

Webbmail: På din hemmator kan du ha ett e-postprogram installerat som hämtar hem din e-post varje gång du ansluter till internet.

Men du kan även, från vilken internetuppkopplad dator som helst på jorden logga in hos din mailleverantör, det vill säga hos den som står efter @ i din e-postadress och läsa din e-post där.

Webbläsare: Webbläsaren är det program som används för att surfa med. Firefox och Internet Explorer är webbläsare som många använder.